

بررسی تأویلات صفات الهی در المیزان
و اعتبار سنجی آن

فاطمه علیخانی

سرشناسه	: علیخانی، فاطمه، ۱۳۵۵.
عنوان و نام	: بررسی تاویلات صفات الهی در المیزان و اعتبارسنجی آن/فاطمه
پدیدآور	: علیخانی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات امین نگار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص: جدول.
شابک	: ۲۴۰۰۰ ریال ۶-۰۴-۶۸۳۵-۶۲۲-۹۷۸.
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۷۷.
موضوع	: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰ -- دیدگاه درباره صفات خدا
موضوع	: Mohammad Hoseyn-- Views on God Tabatabai attributes
موضوع	: طباطبائی، محمدحسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰. المیزان فی تفسیر القرآن -- نقد و تفسیر
موضوع	: خدا -- صفات
موضوع	: God-- Attributes
رده ندی کوره	: ۹۸BP
رده بندی دیوبند	: ۱۷۹/۲۹۷
شماره کتابسه ملی	: ۵۷۰۰۱۶

بررسی تاویلات صفات الهی در المیزان و اعتبارسنجی آن

نویسنده: فاطمه علیخانی

سال چاپ: اول، ۱۳۹۸

قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

تعداد صفحات: ۱۸۴ صفحه

شابک: ۶-۰۴-۶۸۳۵-۶۲۲-۹۷۸

انتشارات: امین نگار

« کلیه حقوق مادی، چاپ و نشر محفوظ و مخصوص ناشر می باشد »

دفتر مرکزی: تهران، انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری

، پلاک ۷۰ واحد ۲ تلفن: ۶۶۴۶۲۱۳۱ - ۶۶۹۷۴۷۴۲

فرهنگ هر ملتی نشان از هویت آن ملت دارد. از این رو تلاش برای حفظ فرهنگ و هویت هر ملتی بر تک تک افراد آن ملت لازم و ضروری است.

ارتقاء سطح علم و دانش افراد یک کشور یکی از مهمترین اموری است که به حفظ هویت آن ملت کمک میکند چرا که هر چقدر افراد از آگاهی و دانش بیشتری بهره برده و نسبت به فرهنگ کشور خود مطلع باشند در برابر تبلیغات فرهنگی بیگانه از مقاومت بیشتری برخوردار خواهند بود.

از اینرو بر آن شدم تا یکی از افراد باشم که با کمک به نشر کتاب و آثار نویسندگان عزیز کشورم گامی در جهت حفظ هویت ملت بردارم.

نویسندگان مستعد را شناسایی نمودم و تمام تلاش خود را برای حمایت از آنها و نشر آثارشان به کار بسته‌ام.

امید است نویسنده محترم این کتاب، با پشتکار فراوان بتواند خود را از حافظان هویت ملتش باشد.

فردین احمدی

۰۹۳۹۳۳۵۳۰۰۹

فهرست مطالب

۱۰	 مقدمه
۱۳	 فصل اول: کلیات تحقیق و مفهوم شناسی
۱۴	 مفهوم شناسی
۱۴	 ۱-۱ تأویل:
۱۵	 ۲-۱ صفات:
۱۶	 ۳-۱ فعل:
۱۷	 ۴-۱ ذات:
۱۹	 ۵-۱ خبر:
۲۰	 ۶-۱ م م ان:
۲۱	 بخش دوم: زندگی و سرگذشت علامه محمد حسین طباطبائی:
۲۲	 ۱-۲ فعالیت‌های علمی:
۲۴	 ۲-۲ خصوصیات اخلاسی علامه:
۲۵	 ۳-۲ فعالیت‌های اجتماعی علامه:
۲۸	 ۴-۲ آثار علمی:
۲۸	 ۵-۲ آثار عربی ایشان:
۲۹	 ۶-۲ آثار فارسی ایشان:
۳۱	 فصل دوم: بررسی آیات صفات فعل در المیزان و اعتبار آن
۳۲	 ۱-۲ خالقیت:
۳۳	 ۱-۱-۲ خالقیت و رازقیت:
۳۶	 ۲-۱-۲ خالقیت و هدایت:
۳۹	 ۳-۱-۲ خالقیت و ربوبیت:
۴۱	 ۴-۱-۲ خالقیت و نفی ولد:
۴۴	 ۵-۱-۲ خلقت نیکو:
۴۷	 ۲-۲ رازقیت:
۴۸	 ۱-۲-۲ رازقیت و قدرت:
۵۱	 ۲-۲-۲ رازقیت و رزق حسن:

۵۴	۳-۲-۲-۳-راز قیت و برهان توحید و معاد
۵۸	۴-۲-۲-۴-راز قیت و وسعت علم خدا
۶۱	۵-۲-۲-۵-تنبیر همه از آن اوست
۶۲	۶-۲-۲-۶-روزی دهنده از آسمان وزمین
۶۳	۳-۲-۳-مالکیت
۶۴	۱-۳-۲-۱-کمال مالکیت و تسلط الهی
۶۶	۲-۳-۲-۲-حمد لازمه مالکیت مطلق
۶۸	۳-۲-۳-۳-مالکیت و نفی ظلم
۷۱	۳-۳-۳-۳-ملکیت گوشها و چشمها از آن اوست
۷۲	۴-۲-۴-۲-ربوبیت
۷۳	۴-۲-۴-۲-اربوبیت و مالکیت
۷۵	۲-۴-۲-۲-ربوبیت و تنبیر امور
۷۷	۳-۴-۲-۳-ربوبیت و مومنین خلق
۸۰	۴-۲-۴-۲-توحید ربوبیت و عطا و کسرت الهی
۸۱	۵-۴-۲-۵-رب عرش بزرگ
۸۲	۶-۴-۲-۶-الله تعالی رب هر چیزی
۸۳	۷-۴-۲-۷-انحصار ربوبیت به خدا
۸۴	۵-۲-۵-۲-ولایت الهی
۸۴	۱-۵-۲-۱-ولایت و شفاعت
۸۷	۲-۵-۲-۲-ولایت و نصرت
۸۹	۳-۵-۲-۳-ولایت خدا و متقین
۹۱	۴-۵-۲-۴-ولی و یابوری جز خدا نیست
۹۳	۵-۵-۲-۵-سرپرست و یابوری نمی بایند
۹۵	فصل سوم: تأویل صفات ذات خداوند در میزان و اعتبارسنجی آن
۹۶	۱-۳-۱-۱-علم
۹۶	۱-۱-۳-۱-۱-ملاحظه علم الهی
۹۸	۲-۱-۳-۲-۱-علم به زمان قیامت
۱۰۰	۳-۱-۳-۳-۱-مکلیدهای غیب نزد خدا

- ۱-۳-۴-عالم بر اسرار و خفایا ۱۰۲
- ۱-۳-۵-علم به غیب و شهادت ۱۰۳
- ۱-۳-۶-علم بی پایان خدا ۱۰۵
- ۲-۳-قدرت ۱۰۷
- ۱-۲-۳-هستی در قبضه قدرت الهی ۱۰۷
- ۲-۳-۲-قدرت و مالکیت مطلق ۱۰۹
- ۱-۳-۳-عزت الهی و تسبیح موجودات ۱۱۱
- ۳-۴-انحصار قدرت ۱۱۳
- ۳-۳-حی ۱۱۴
- ۱-۳-۳-زوم اخلاص در عبادت و نفی هرگونه شرک ۱۱۴
- ۲-۳-۳-حیات حق و حیات فنا ناپذیر ۱۱۶
- ۳-۳-۳-توکل بر زنده ای که نمی میرد ۱۱۸
- ۴-۳-۳-زنده پابنده ۱۱۹
- ۵-۳-۳-زنده شدن زمین بعد از سرگ ۱۲۰
- ۶-۳-۳-قادر بر زنده ساختن مرگ ها ۱۲۲
- ۴-۳-سمیع و بصیر ۱۲۳
- ۱-۴-۳-بینای آگاه ۱۲۳
- ۲-۴-۳-شنوای دانا ۱۲۴
- ۳-۴-۳-شنوا و نزدیک ۱۲۶
- ۴-۴-۳-بینابر حال بندگان ۱۲۷
- ۵-۳-اراده ۱۲۸
- ۱-۵-۳-اراده بر کن فیکون ۱۲۸
- ۲-۵-۳-اراده و قدرت الهی ۱۳۰
- ۶-۳-خفی رویت ۱۳۱
- ۱-۶-۳-خداوند قابل رویت نیست ۱۳۱
- ۲-۶-۳-حائوس از لقای خدا ۱۳۳
- ۷-۳-حکیم ۱۳۴
- ۱-۷-۳-خداوند حکیم و ستوده ۱۳۴

- ۱۳۵ ۲-۷-۳. خداوند واسع حکيم
- ۱۳۶ ۳-۷-۳. شکست ناپذير حکيم
- ۱۳۷ ۴-۷-۳. بلند مرتبه حکيم
- ۱۳۸ ۵-۷-۳. توبه پذير حکيم
- ۱۳۹ ۸-۳. عزت
- ۱۳۹ ۱-۸-۳. همه عزت ها از آن اوست
- ۱۴۰ ۲-۸-۳. طلب عزت از خدا
- ۱۴۳ فصل ۱۰ مارم: تلويل صفات خبري خداوند در الميزان و اعتبارسنجي آن
- ۱۴۴ ۱-۱-۱
- ۱۴۴ ۱-۱-۱. ۱-۱-۱. داستان خدا همواره گشوده است
- ۱۴۵ ۲-۱-۴. ۲-۱-۴. تمام تاريخ خلقت آدم
- ۱۴۶ ۳-۱-۴. ۳-۱-۴. داستان حيات آدم
- ۱۴۸ ۴-۱-۴. ۴-۱-۴. ملکوت هر چيز به خدا اوست
- ۱۴۸ ۵-۱-۴. ۵-۱-۴. حاکميت مطلق از آن خداست
- ۱۴۹ ۲-۴. ۲-۴. وجه (صورت)
- ۱۴۹ ۱-۲-۴. ۱-۲-۴. منسوب به خدا باقيست
- ۱۵۱ ۲-۲-۴. ۲-۲-۴. فقط وجه خدا باقي است
- ۱۵۲ ۳-۲-۴. ۳-۲-۴. خشنودي خدا
- ۱۵۳ ۳-۴. ۳-۴. ساق
- ۱۵۴ ۱-۳-۴. ۱-۳-۴. جاء (آمدن) و يائي
- ۱۵۵ ۲-۳-۴. ۲-۳-۴. جاء
- ۱۵۶ ۳-۳-۴. ۳-۳-۴. روز ملاقات پروردگار
- ۱۵۷ ۴-۴. ۴-۴. عرش
- ۱۵۷ ۱-۴-۴. ۱-۴-۴. عرش عظيم
- ۱۵۸ ۲-۴-۴. ۲-۴-۴. حاملين عرش الهی
- ۱۵۹ ۳-۴-۴. ۳-۴-۴. استقرار عرش بر آب
- ۱۶۰ ۴-۴-۴. ۴-۴-۴. استواء على العرش
- ۱۶۲ ۵-۴-۴. ۵-۴-۴. وسعت کرسی خدا

۱۶۳	 ۵-۴ صفت عین
۱۶۴	 ۱-۵-۴ تحت نظارت و مراقبت خداوند
۱۶۴	 ۲-۵-۴ جریان کشتی زیر نظر خداوند
۱۶۵	 ۳-۵-۴ صبر بر حکم خدا
۱۶۶	 ۴-۵-۴ تحت مراقبت ما
۱۶۷	 ۶-۴ نظر
۱۶۸	 ۷-۴ غریت
۱۶۹	 ۱-۴ ترس از مقام قهر الهی
۱۷۰	 ۲-۷-۴ غم بر بندگان
۱۷۱	 ۸-۴ ب
۱۷۱	 ۱-۸-۴ حبس الله
۱۷۳	 ۹-۴ عند
۱۷۳	 ۱-۹-۴ نزد خداست
۱۷۳	 ۲-۹-۴ حقیران درگاه الهی
۱۷۵	 نتیجه
۱۷۶	 نتیجه نهایی
۱۷۷	 منابع و مأخذ

مقدمه

بحث صفات خداوند یکی از دیرینه ترین و پردامنه ترین مباحث در میان دانشمندان مسلمان به ویژه متکلمان بوده و این بحث منجر به شکل گیری فرقه های متفاوتی شده که تا حد تکفیر همدیگر پیش رفته اند. در میان این فرقه های کلامی سه دیدگاه عمده در تفسیر و تأویل آیات صفات وجود دارد. گروهی از متکلمان که در تفسیر آیات مربوط به صفات به ظاهر عبارت قرآنی بسط کرده و آن را بدون تأویل پذیرفته اند و از حمل این صفات بر معانی مجازی اجتناب کرده و آن ها بر این عقیده اند که باید صفات خداوند را آن طور که شایسته ذات حق تعالی است، بدون نفی و انکار و تأویل، شبیه پذیرفت مانند پیروان مکتب سلفی.

دسته دوم از متکلمان به مقتضای هرگاه قرینه ای در کلام وجود داشته باشد که امکان حمل آن بر معنای مجازی فراهم باشد، آن عبارت را بر معنای مجازی حمل می کنند، اما اگر در کلام قرینه ای برای حمل آن بر معنای ظاهری باشد آن کلام را بر حقیقت ظاهری آن حمل کرده و از تأویل آن خوداری می کنند مانند مکتب سمری.

دسته سوم از متکلمان که در حوزه مباحث صفات خداوند، اصل را بر نقل مقدم داشته اند، هرگاه در تفسیر این آیات، ظاهر عبارت با معیارهای عقلی غیر قابل اثبات باشد به تأویل آن می پردازند، مانند مکتب معتزله و امامیه. در این کتاب به بحث و بررسی دیدگاه علامه ابن عربین و استناد به آیات محکم و روایات و احادیث معتبر از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه معصومین علیهم السلام به تأویل صفات الهی بخصوص صفات خبری پرداخته است.